

ТЫЗЭКЬОТМЭ — ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

Голос
адыга

1923-рэ ильесым
гъэтхапэм
къышегъягъеу
къыдэкъы

№ 58 (22987)

2024-рэ ильес

ГЪУБДЖ
МЭЛЫЛЪФЭГЪУМ и 2

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИИЭП

6 +

тисайт

WWW.ADYGOICE.RU

тихытыу нэклуббогъэр

Адыгэ Республикаем и Правительствэ игъэзет

Программэ «Іэрыфэгъу къэлэ щылакъэр» зыфиорэм къыдыхэлъытагъэу фэтэрыбэу зэхэт унэхэм ящагухэм ягъэцекъэжын Адыгейм щэко.

Мы программэр гъэцекъагъэ зыщыхъу-рэ ильеси 7-м къыкъоц щагу 200-м ехү республикэм икъэлэ шъхьаэ щызетыра-гъэпсыхъагъ. Мы ильесым джыри унэхэм къапэууль чыпілэ 21-рэ агъэцекъэжыт.

Мыекъуалэ имэрэу Геннадий Митро-фановым къызэрхигъэшыгъэмкэ, не-пэкъэ яшыпкъэу зыдэлажхээрэм щагу 13 ашыц, 9-р агъэцекъэжыгъах пломи хъущт.

— Ілперэ ильесхэм афэдэу илпальэм къылпэу щагухэм язэтгэлсихан тыухы-нэу тыфай. Ахъщэр къызэрэлтэхъэрэм ельтыгъэу унэхэм къапэууль чылхэхэр зэтэтгэлсихъя. Программэм хэлжэхэн-хэм пае унэхэм ачэсхэм лъэу тхылхэр къызэратахэрэ шыкъэм тегъэпсыхъагъэу, чэзыу гъэнэфагъэм тетэу гъэцекъэжын юфшэнхэр makъo. Ау, зыгорэкъэ ахъщэр къатлупшырэр нахьыбэ зыхыкъо, юфшэнхэр нахьыжъэу зэшшуахъинх алъэкъэж, — къыуагъ Геннадий Митрофановым.

Адыгейм икъэлэ шхъаэ ипашэ къызэрхигъэшыгъэмкэ, программэм «Іэры-фэгъу къэлэ щылакъэр» зыфиорэм ухэфэн пльэкъэжыт унэ-псэуулэ хъызметэм и Гъэлорышланлэ е къалэу Мыекъуалэ иад-

министрации цыифхэм яльэу тхылхэр лэклагъяхаэхээ. Хабээ зэрэхуугъэм тетэу, специалистхэм къаралошт зэклэтийкъуакъэу щылэм ельтыгъэу юфшэнхэр пешшорыгъэштэу гъэцекъагъэ зыщыхъуущтхэ пла-лээр.

— Io хэлэлэп, чэзыур нахь лъагъэкъот-ни альэкъэж. Ар зэлхэгъэр мылькоу къыхагъэкъирэр зыфэдизир ары. Илпальэм къылпэу фэтэрыбэу зэхэт унэм къылпэууль чылхэлэ зэтэргэлэпсыхъяау къыхэхъя. Ареуштэу хъун зилхэкъыттар щагу юфшэнхэр зыщыкъирэр нэмэйкъ щагу мъылпэууль шылпкъэу зыхыкъо ары, — къыуагъ Геннадий Митрофановым.

Къалэм ипашэ къызэрэлтэхъигъэмкэ, Урысыем и Президентэу Владимир

Путиним Федеральнэ Зэлукъэм фигъэхыгъэ Джэпсалъэм къызэрэшиорэмкэ, программэм мылькоу пэлүагъахъэрээр нахьыбэ ашыжт, ежь программэр 2030-рэ ильесым нэсынэу бэмыштэу агъэнэ-фагъ.

— Аш къикъирэр Мыекъуалэ джыри аш фэдэ ичылпэу зэтэргэлэпсыхъащтхэр нахьыбэ зэрэхуущтхэр ары. Ау мыш дэжхым зыщыдгэгъупшэ хууцтэп фэтэрыбэу зэхэт унэхэм ашылсэурэ цыифхэми загъэчанын зэрэфаэр. Лъэлкъ про-ектым къыдельтэ щагухэм язэтгэлэпсыхъяа илофшохэм язэшхохын цыифхэри нахь чанэу къыхэлжэгъэгъэнхэр, — къызэрхигъысыжыгъ Геннадий Митрофановым.

Александра БАЛАБАСЬ.

Ятлонэрэ ильесныкъо къэтхэгъур макъо

2024-рэ ильесым иятлонэрэ мэзих тельйтэгъэ къэтхэгъу уахътэр едгэжъагъ.

Республикэ гъэзетэу «Адыгэ ма-къэр» къизытхыкы зышлоигъохэм мыш фэдэ уаскъэ ар Урысыем и Почтэ

икъутамэхэм ашыкъэтхэшъуущтых:
Индексэу П4326-р:
зы мазэм сомэ 207,57-рэ;

мэзихым — сомэ 1245,42-рэ.
Фэгъэкъотэн зиэ купхэм апае индексэу П3816-р:

зы мазэм сомэ 204,14-рэ;
мэзихым — сомэ 1224,84-рэ.

Шыгуу къэдгэкъыжын, джащ фэдэу юфшланхэм гъэзетыр къыратхы-

къышуущт — сомэ 240-рэ аш ыуасэр, ильесныкъо къызышыдэкъирэ мафэхэм афэтщэжъагъ.

Еж-ежырэу къакъохээ зыштэ-жыщтхэм апае тигъэзет мэзихым юсэштэир соми 150-рэ, ар редакциер зычэйт унэр ары зычэлъыщтыр.

Ректорэу хадзыжыгъ

(Икзух).

АКЬУ-р республикэм иэкономикэ нахь чанэу зэрэхэлжьэн фаер конференцием кыщауагъ. Урысъем и Президентэу Владимир Путиним къафишыгъэ пшьэрильхэм адиштэу ашпъэрэ еджаплэмрэ шъольирхэмрэ апашъхэз зэшохыгъэн фэе юфыгъошхохэр зэритхэр къыхагъэшыгъ. Зэрехагъунэфыкыгъэмкэ, Адыгэ къэралыгъо университетырмэ Мыекъопэ технологическэ университетырмэ экономикэмкэ, промышленностымкэ, социальнэ лъэнъкъомкэ ящыкігъэшт юфышэхэм якъегъехъазыгъ.

Мынг фэдэ цэ зиэ къэгъельэгъон АР-м инысхъэпэ театрэу «Дышъэ къошын» зыфиорэм АР-м и Къэралыгъо филармоние адигабзэкэ къыштыгъ. Клурющынэ Аскэр ильесэ техыгъююфшагъэр театрэм ильесипши фэдизкэ узкелэбэжымэ ыгъэуцугъагъ, ау аужыре уахьтэм ащ икъегъэлэгъон зэпүүгъо фишыгъагъ. Джы зыгъэпсэфыгъо ужым икъерыкъеу сценэм къытирищэжыгъ.

— Адыгабзэр тIэкIэзъяжы, гукъау нахь мышэми тисабыйхэм ашIэрэп, чылагъохэми мы лъэнъкъомкэ юфхэм язымет нахь дэгъон. Арышъ, мынг фэдэ шыкIэкIэ ныдэльфыбзэм изэгъешIэн къыфетцэжынхэр зы хэкIыпIэу тэлъйтэ, — тыщигъэгъозагъ АР-м инысхъэпэ театрэу «Дышъэ къошын» зыфиорэм ихудожественин пащэу, АР-м инароднэ артистэу Сихъу Станислав.

АМ. Къыжкугурэоба, урысыбзэкэ къжууцурэмэ ягъэшшагъэмэ, адигабзэкэ юфшагъэм къекIолэштыр нахь зэрэмкігъэштыр?

— Ары, къыдгуурэло ыклы зыдэтэшIэжы. КъэгъельэгъонIэ цыкIур къызыззIутэхым, «хэушхъафыкыгъэу къежъуугъэблэгъэнхэ ищыкIагъэп, мэкъегъэлур ежъугъепкIи къекIолIэштых» сIуагъэ. Ащ дэжъым къытэллыненуу къакIоштыгъэр нэб-гырий-пиIы ныIэп. Джы непэ чынIэ нэкI имыIэжъэуу къытэуалIэх. Арышъ, сэгүгъэ адигебзэ къэгъэлэгъонхери джсац фэдэ хъунэу.

Пъесэм идраматургие ылтапсэр адигэ пшысэхэу ыклы тхыдэу лъэпкъым ишэн-хабзэхэр къизгъэлэгъукIыхэрэр ары. Ащ къызэрэштыгъэмкэ лыгъэ зыхэлт къэлэ ныбжыкIэм пэсэрэ шэн-хабзэхэм атетэу, зэрэжым нахь хэмийлэуу къарыунчэе хъугъэ тыхъыр ыашхъэм ридзыхын фэе. Ау аргу фаштэрэп

рынрэ ныбжыкIэм политикэм ипхырышынрэ нахь чанэу ахэлжъэнхэ фэе.

Конференцием икзух Адыгеим и Лышхъэ джыри зэ Мамый Даутэ фэгушуагъ ректорэу зэрэхадзыжыгъэм фэш ыклы пащэхэм, АКЬУ-м иофышэхэм гъэхъэгъакIехэр ашынэу афэлъеуагъ.

АКЬУ-м иректор республикэм и Лышхъэ къызэрэфэгушуагъэр игуалэ зэрхууцагъ къыуагъ. Ашпъэрэ еджаплэм илашэ Къумпыл Мурат «тхъаугеэпсэу» риуагъ ашпъэрэ еджаплэм ренэу ынааэ къызэрэтиригъэтэрэм фэш.

«ТIэ зекIэдзагъэу тIызэдэлажъэмэ, нахь гъэхъэгъэшхохэр тIын, Адыгэ къэралыгъо университетыр хэхъоныгъэм игъогу риkIон зэрилъэкIы-щым сицыхъэ тель. Ренэу IэпIэгъу укытфэхъу зэрэшигъзор зэхэтишIэ, лъэ-ныкьюу тIынаIэ зытэбгъэдза-гъэхэм тэри гу атъитэтэ. Республикэм иицкIагъэхэм нахь лъэшиу тIынаIэ атетыдзэ-ным тифэхъазыр», — къыуагъ Мамый Даутэ.

Шъугу къэтэгъэкыжы ректорэу Мамый Даутэ Москва дэт къэралыгъо университетыр къызэрэриуагъэр. 1990-рэ ильесым МКЬУ-м иаспирантурэ ыууж ащ кандидат диссертациер къыгъэшшыпкъэжыгъ. АКЬУ-м икзухэгъаджэу ѿшыгъ, РЕМШ-р зэхиагъ ыклы пэшэнгъэ дызэрихъагъ, АКЬУ-м хысалымкэ ыклы компьютерхэмкэ ифакультет идеканыгъ. 2019-рэ ильесым имэлэльфэгъу къыштэжъягъэу АКЬУ-м иректорэу юфешэ.

Научнэ юфшэгъэ 20-м ехъу ытхыгъ, шэнэгъэ конгрессхэмрэ конференциихэмрэ ренэу ахэлжъэ. Урысъем гъэсэнгъэмкэ и Министерства итамыгъэу «За развитие научно-исследовательской работы студентов» зыфиорэр, Ушинскэм имедаль, медалэу «Адыгеим и Щитхузэ», щитхууцэу «АР-м гъэсэнгъэмкэ изаслуженнэ юфыш» зыфиорхэрэп къыфагъэшшошагъэх.

Жъы зимиIЭм кIэ иIЭП

ыклы тыхъыр ридзыхын ыдэрэп, псэоу къегъанэ, жы зимиIЭм кIэ зэrimын эрэштэжъягъэрэ.

— Сэ къэгъельэгъоном ролитуу къыщысэшIы. Апэрэмкэ — сыныс, герой шъхъаIэу тыхъыр ыашхъэм езыдзыхын фаем сырян, ятIонэрэмкэ — сиыжъ, — къытфеIуатэ театэрэп иартисти тIиши.

Светланэ. — Аскэр янэ адигэ лъэпкъым ишэн-хабзэхэм атетэу ыклы уиIуагъ. Ау ны шыыткъ. Ащ ироль сикIэс дэд, сида пIомэ апэ загъэу-цугъэм къыщегъэжъягъэу къэсэшIы. Постумкэ къэгъельэгъоном сэркэл мэхъанэшко иI. Сисабийхэр, ахэм къакIэхъуацхэр ащ фэдэхэм ятллынхэу сырфай. Тыхъэхэр, ныжъхэр уиIэнхэр зыфэдэ къэмыхъуугъэ байныгъ. Тичъэ къыщыдгъэшIэни, ахэм нахьыбэрэ таIэрысын, тадэгүцIэн фае. ШээжъыкIэхэм ар анэдгээсэжъынэ дэгъу. Арышъ, спектаклэм ыцIэ десэгъаштэ: жын ыцIэ тиIэшIэтэн.

Къэгъельэгъоныр аудио шъуашэм ильэу клошт. Хъульфыгъэ макъэхэм ятхэнкэ нэмымкэ творческэ купхэр IэпIэгъу хъугъэх. Сида пIомэ нысхъэ-

пэ театэрэп адигабзэкэ юф зышэн артистхэр илэхэп. Ары нахь мышэми ныдэльфыбзэм хахъо егъэшыгъэнэм фэш нысхъэпэ театрэм мы лъэнъкъомкэ иофишэн ыгъэлэшшыт. Ашкэлэгъэжъялши ѡы. Театрэм ирежиссерэу Нэгъой Зурет адигабзэм ильэу интерактивне къэгъельэгъонуу «ТыбзэкэлэгъэшIы» зыфиорэм исценарий ытхыгъэу ёгъэуц.

— КIэлэцIыкIухэм апае тхыгъэхэр бэу тIэхэ фэд, ау ахэр зекIэ адигабзэр дэгъу дэдэу зышэхэрэм атай. Сэ сценариер стхы зэхъум сишиэрэ-рлыгъэр ныбжысэшIэхэр юфшэ-ним къыодбыхэлэжъэнхэр ары.

Театрэм иартисти 5 ащ хэлэжъяшт, лъэпкъ шуашэм ильшишт, кIэлэцIыкIухэр хъурэ-шIэрэм хэдгъэлэжъяшт, нысхъапэхэм ариоджэгүхээз хырыхъяхэр къашIэштых, этюд ыцIуухэр къашIэштых, ордхэр къацIоштых, — тыщигъэгъозагъ Нэгъой Зурет.

Ар жъоныгъуакIэм къагъэлэгъонуу агъенафэ. Ау аргу благъэр ары. Непэрэ мафэмкэ гупчэм итэр къэгъэлэгъонуу «Жъы зимиIЭм кIэ иIЭП» зыфиорэр ары.

АНЦОКЬО Ирин.

Сурэтыр: театрэм ихъарзынэш.

Адыгэ Республиком и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунаштуу

Адыгэ Республиком и УпльэкIокло-лытэкло палатэ 2023-рэ ильесым юфэу ышIагъэмрэ Адыгэ Республиком иреспубликэ бюджет къыхагъэкIызэ ащ иофишэн зэхищэнэм пае 2023-рэ ильесым мылькоу кыIэкIагъэхъагъэр зэригъэфедагъэмрэ язэфхыхысыжь фэгъэхъыгъ.

Адыгэ Республиком и Къэралыгъо Совет — Хасэм **унашюо ѿшы:**

I. Адыгэ Республиком и УпльэкIокло-лытэкло палатэ 2023-рэ ильесым юфэу ышIагъэмрэ Адыгэ Республиком иреспубликэ бюджет къыхагъэкIызэ ащ иофишэн зэхищэнэм пае 2023-рэ ильесым мылькоу кыIэкIагъэхъагъэр зэригъэфедагъэмрэ язэфхыхысыжь штэгъэнэу.

2. Мы унашомэр Адыгэ Республиком и УпльэкIокло-лытэкло палатэ 2023-рэ ильесым юфэу ышIагъэмрэ зыфиорэм изэфхыхысыжьрэ Республикэм икъэбарлыгъэлэс амалхэм къыхягъэутыгъэнэу.

3. Заштэрэ мафэм къыщыублагъэр мы унашомэр куачэл илэ мэхъу.

Адыгэ Республиком и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхаматэу

Владимир НАРОЖНЭР
къ. Мыекъупэ, гъэтхапэм и 25-рэ, 2024-рэ ильэс N 701

Зэфхыхысыжьрэ тигъээзет исайт ижъугъотэшт.

Урысыемрэ Белоруссиемрэ ялъэпкъхэм языкъыныгъэ и Маф

Непэ фэдэ мафэм 1996-рэ ильэсүм ар хагъеунэфы-
кынэу къералыгъуитум япрезидентхэм зэдаштагь.

Ильэс тешлагъэу хэгъегуитум я Союз фэгъехыгъэ зээзгыныгъэм зэдькіэт-
хагъэх. Лъепкъхэм яшылаклэ нахышу шыгъенай, язэкошныгъэ гъэптигъе-
най, социальна ыкы нэмык лъэнкъо-
хэмкэ хэхъоныгъашуухэр зэдашынхэр
ащ ишшэрийг шыхаа. Ащ ыуужи къера-
лыгъуитум язэфиштыкіхэр шэпхъе-
шуухэм зэрадиштэрээр мызэу, мытлоу
къагъашынкъажыгъ. 1999-рэ ильэсүм
тыгъегъазэм и 8-м Союзэ къералыгъо
зэрэзэдагъэпсырэм лъэнкъуитур зэ-
дькіэтхагь ыкы шуагъэ хэлъеу ильэс
пчагъажэхэм лэжъагъэ.

А уахтэм къыкыц зээзгыныгъэ
250-м нахышу зэдашыгъ. Лъэнкъо

зэфэшхъяфхэмкэ язэдэлжъэнэгъэ
лекыб къералыгъохэм ягъуанкъэхэм
лоф ашшэ.

Урысыемрэ Белоруссиемрэ я Союз-
нэ къералыгъо юфыгъуабэ къизэлтеубы-
ты: цыифхэм яфтыныгъэхэр, гъесэнхъ-
гэр, медицинэр, щэн-щэфынай, лъепкъ
зэдэлжъэнэгъэр ыкы нэмыкхэр.

Ильэс къес зэкыгъуухэу юфхъэбээ
зэфэшхъяфхэр зэхашх, проектхэр
зедагъэцаклэх. Урысыем ыкы Республике
Беларусим япрезидентхэр бэрэ
зэлоклэх, зэдэгүүлэх, язэдэлжъэнэгъэ
зэпагъэурэп. Непэ Урысыем къыпэу-
цужыхэрээм апшүүкөгъэнкэ Бела-
русиир икъотэгъу, я Союзэ къералыгъо

зэшшызыгъэхонэу пыльхэм ащ фэдэ
амал аратырэп.

Къералыгъуитум язэныбджэгъуныгъэ
зыгъэптигъэрээм ашыц Урысыем ишьо-
ллырхэр Белоруссием чанэу зэрэд-
лажъэхэрэр. Экономичесэ, культурнэ
зэпхыныгъэхэм хэхъоныгъэ ашы.

Гүшүлээ пае, Адыгейим илъыкло купэу
АР-м иминистрэхэм я Кабинет и Тхъа-
матэ игуадзэу Лъыхэсэ Махьмуд зипашэр
Республикэу Беларусим бэмшишэ щы-
лаагь. Кыдэгъэхыжынным, мэкү-мэцым,
гъесэнхъгээм альэнкъохэ зэдэлжъэн-
хэм, сатыу зэфыщыкіхэм, экспорт-
тымрэ импортымрэ альэнкъохэ амалэу
ялхэм ахгъэхъогъэнным атегушыгъэх.
Белоруссием къирашэу Адыгейим щыуа-
гъэкырэ нахышу хэлъеу. Лъэнкъуит-
ум сатыу зэдашырэм фэдизрэ ныкью-
рэ хэхъуагъэу 2024-рэ ильэсүррагъэ-
жъагь. Машинэшынным щагъэфедэрэ
продукцием икъегъэолпэнки Белорусси-
ем пэрынтыгъэр зэрийгъыр зэлукэгъум

къышыхагъэшыгъ. Зэлукэгъухэм язэф-
хысыжъэу, АР-м иминистрэхэм я Ка-
бинетэ Республикеу Беларусь и Пра-
вительствэрэ сатыу-экономичесэ, шэ-
нэйгъэ-техничесэ ыкы социальна-куль-
турнэ зэдэлжъэнэгъэу зэдиряштхэм
фэгъехыгъэ зээзгыныгъэм зэдыхт-
хагъэх, 2024 — 2026-рэ ильэсхэм ар
пхырышыгъэ зэрэхуут шыкыэр агъен-
фагъ. Адыгейим имызакью Урысыем
инэмкэ шольырхэм Белоруссием
мыш фэдэ зэпхыныгъэ дыряя. Къералы-
гъуитум э языкъынгъэ а пстэум агъ-
эпти, Союзэ къералыгъор агъэлэшы,
тапэки ар чэнагъэ зэрэмыхъуутымкэ
шошыр агъэпти.

Урысыемрэ Белоруссиемрэ ялъэпкъ-
хэм языкъынгъэ и Мафэ фэгъехыгъэ
юфхъабзэхэр, зэлукэгъухэр, зэдэгу-
шыгъэхэр непэ къералыгъом ишьольыр
зэфэшхъяфхэм ашыклощты.

АНЦОКЬО Ирин.

Сурэтыр: Кремлин.ru

Кіэлэцкыкхэм апае къидэцкыгъ

Кіэлэцкыкхэм и Дунэе мафэ еху-
лэу тхэкло ныбжыкыэу Славяна Бушневам
итхиль адигабзэкэ зэрадзэцкыжыгъ.

Ос цыф цыкдум, адигэ ыкы урыс кіэлэцкыкхэм къяхулэгъэ
хуугъэ-шагъэхэм ар афэгъэхыгъ. Ащ гъешэгъоныбэ ит, Ады-
гейим ичыопс идэхагъэ къышыреотыкы. Шъугу къэдгэхыжын
тхэкло ныбжыкыэм итхиль техгъэ мультфильмэр мы ильэсүм
къидэцкынэу зэрэштыр. Урысые Федерацием щыпсэурэ цыф
лэпкъ зэфэшхъяфхэм абзэкэ геройхэр къэгүшүүштых.

Тхагъэр адигабзэкэ зээздэцкыгъэр философие шээнгъэхэм-
кэ кандидатуу Тыгыу Рэмэзан. Тхылъым тет сурэтхэр зышыгъ-
гъэр Дыгыу Айтэч.

ДЕЛЭКЬО Аннет.

Сурэтыр: Славяна Бушневам ихъарзынэш.

Исэнэхьат фэшьыпкъагъ, гукІэгъуныгъэшхо хэлъыгъ

Кэсбэж Аслын Нурбын ыкъор псаоу щыагъэмэ мэлдэлфэгъум и 1-м ыныбжь ильэс 50 хүщтгъагъ.

Адыгэ республике онкологисческэ сымэджэштэм иврачыгъ кэлэ ныжыкыгъэм ильэс 46-рэ нылэп ныжыкыгъэр зэрэдунаеуз эзэлжызыгъу гээгэ уз мэхъаджэ коронавирусым ыпсэ зыдехьим. Тапэкі гухэлъыбэ зыдидыгъе щытыгъ, ау ахэм алтынэснэй игъо ифагъеп.

Аслын Мыекъопэ гурыт еджаплэ N 9-р 1991-рэ ильэсийн кыуухи, зы ильэсрэ Мыекъопэ медицинэ училищим щеджагъе, 1992-м Пышэ медицинэ институтын чэхъягъ ыкъи 1998-рэ ильэсийн ар кыуухыгъ.

1998-рэ ильэсийн ар кызеху хым Мыекъупэ кыгъэзэжки, хиругр сэнэхьатэу кыхихыгъэмкэ кэлэ сымэджэштим интернатурэр зы ильэсийрэ щихыгъ. Кыкэлтийкэрэ ильэситүр клиническэ ординатурэр къалэу Краснодар исымэджэш щиклугъ. Нэужым Мыекъупэ кыгъэзэжки, кэлэ сымэджэштим хиругилемкэ иотделение иофшэн щилыгъидэжьыгъ.

2002 — 2004-рэ ильэсхэм Мыекъупэ медицико-социальне экспертизэмкэ и Бюро N 2-м врач-хиругрэ иоф щишлагъ. Нэужум кэлэ сымэджэштим хиругичемкэ иотделение дежурантэу щилжэжагъ. Ренэу практикэр Иэклэльын фаеу ылтытэштагъ. Ильэс зэфэшхяфхэм Мыекъопэ медицинскэ училищим «Сестринское дело» зифилорэ сэнэхьатим студентхэр щифигъесагъях.

2006-рэ ильэсийн кыцхегъэжьагъеу Адыгэ республике клиническэ онкологисческэ сымэджэштэу М.Х. Іэшхъемафэм ыцэ зыхырээм врач-онкологу иоф щишээ 2020-рэ ильэсийн мэлдэлфэгъум и 14-м ижонэмисцэ ыднай ыхъожьыгъ. Ильэс 22-м еху иофшагъеу илэм щыщ ильэс 14-р мы диспансерым щихыгъ.

Аслын исэнэхьат шу зылэгъурэ, исымаджэхэм ынааэ

атезыгъетыра, исэнэхьат шылыпкъэнгъэ физил цыфэу, специалистэу щытыгъ. 2020-рэ ильэсийн икъихыагъу зэпахырэ узэу COVID-19-р къызежжээм цыф бэдэд диспансерым къаклоштгъэр. Зы мэфэ иофшэгъум сымаджэу къеулээрэм ипчагъе шэпхэгъэ гъэнэфагъе хэмийлэу, иуахтэ шыхамысэу, цыфыбэмэ ар илэпилэгъу афхэштгъагъ. «Гъогу кыхъэ къэзыгъу гээ сымаджэхэу, кыгыцгүгъихи къэклиягъэхэм, сыдэущтэу о нэбгирэ пчагъеу штэн фаер къыдэплытээз уялэзэн пльэкышта?» — ылоштагъ аш. Врачым кыгыргулоштагъ иоф-

шэнэшхо ыпшээ зэрильыр, ау «сыпшыгъ» зылорэ цыфхэм ар ашыцыгъяа.

Аслын унэгъо дахэ кышинаагъ, Тхэм псауныгъэ пытэ къарет. Икласу Тимур Мые-

къопэ медицинэ колледжым щеджэ. Ятэ иоф льигъэктэн ыгу хэль. «Тятэ ильонэмис хүнгэми, тыщээфэ ар псаоу кыдготыщ ыкъи ылоштагъэхэри дгээцэкштэх. Цыфыгъэ дахэм ишапхъеу тызфигъасэштгъэхэри зэрэтфэлээкэу зетхъаштых» илээ. Ишьашаа Марианнэ Адыгэ республике гимназиим дэгдэу дэдэу щеджэ. Аши врач сэнэхьатыр кыхихынэу тыриубытагъ. Ишьхэгъусэу Русетэ врач-терапевтэу иоф ёшэ, Мыекъопэ технологоческэ университетим имединэ институт щыргэжаджэх.

Уахтэр къэмийцуо макло, щынэгъэр ыпээкэ льэкулатэ. Кытхэмийтухын сый фэшэжьин? Фэшэжьин пльэкыштэх льэгъо дахэу кыгъэнгээм щитху хэльэу урыклонир ары. Ар Аслын иурагьо дэгэйоу кыгыргэ ыкъи амал зэриэкэ зэрагъэцэкштэхим пыльых.

Аслын къалэу Мыекъупэ кыцхегъу нахь мышэм, илакъокэ зыщишхэ Пшыжхъаблэ бэрэ щицштагъ. Сэри а къуаджэм сыцшэу, яхыил иофкэ тызэхахьээ, ар дэгэйоу сшлэнэу хувь ыкъи сигүкээхэхэх шхъафэу къахэнагь. Клалэр зышэштагъеу, деджагъэхэу, иоф дээшишагъэхэу, сымаджэу зэлэзагъеу гүшүэгэгэу тызфехьхүгээ пстэуми ар зисэнэхьат фэшьыпкъеу, гүкэгъуныгъэшхорэ юдэбэрэ зыхээл цыфэу зэрэштагъэр кыхагъэштагъ.

Зыр къэхъу, бэгъашаа мэхъу,
Адрэр къэхъу, игъашаа макло,
Ау гүшүэхэр тэлэхэз.
Цыфыгъэр зэрашиштэх —
Цыфыгъэр дахэрэ гүкэгъушихорэ
пхэлэгъигъ.
Ахэр уилюфишэн дахэу Ѣыгъэфедагъэх,
Сымаджэхэм агуу
кызэрэдэништэхим упылтыгъ.
Цыфхэм
уишишүэу ябгъэхэгъэмкэ,
Непи «тхъаугээпсэу» кыулао,

Ар лъэшэу тигуап.
Цыфхэм дахэкээ агу укынагъ,
Ар о къэулэжээгэ Ѣытхъу.
Чынгэ чыжээу уздэгъуагъэм,
Зи дэогъу кыццынфэхъушиштэх,
Ушишынгээрэ уилюфишэнгээрэ
Хялэлэу цыфхэм адэбгошыгъэшь.
Сяяш эшэхэу Аслын,
Тэлэсүфэ тигуу уильшишт!

КИССЭБЭЖЬ Хязэрэт,
Адыгэ къэралыгъо университэтим
социальне технологиехэмкэ ыкъи
зеклонимкэ ифакультэт ия 3-рэ
курс щеджэ.

Сяяш эшэхэу Кэсбэж Аслын, тэлэсүфэ тигуу уильшишт!

Мы ситхыгъэ усэ плон пльэкыштэп, сида плон эусэ тхынным ишапхъэхэр зээлэ икъи фэдизээ кыдэлтигагъэхэп, ау мыш дэжжым сэркэ анах мэхъан эзилэс усэр арэп. Сэ къасломэ сшоингъоу, гум кынукырэ гупшисэхэр тхъапэм зэрэгэхкүштхэр ары сзыгъылжагъ.

Сяяш эшэхэу Аслын!
Непи укызыхуу гээ маф!
Упсаоу мы дунай дахэм
утетыгъэмэ,
Ильэс 50 ухъущтагъ.
Гүшүэхэр Ѣынэп, Аслын,

Гүшүэхэр къэгъотыгъуай,
Тыльэхъу гүшүэхэр...
Ау гүшүэхэр тэлэхэз.
Зыгорэм чыжээу укъяагъ,
Укъекхожышиштэх тэлүү,
тылохагъ.
Ау уздэгъяагъем къэбарэу Ѣынэп
Пкыжыкэ кытфэоуяат.
Зэ тигуу огъашыбэ, укъяаз,
Зэ тигуу огъэбрысыры, гумэкI
тыхэодзэ.
Адэ сид Ѣишэн?
Дунаир джары зэрэгээнсэгъэр.

АР-М И ЛЫШХЭ И УКАЗ

АР-М И ЛЫШХЭ 2022-рэ ильэсийн түгээгээзэм и 21-м ышыгээ Указэу N 154-р зытетэу
«Сабыир кызыэрхьурэмрэ зэралдурэмрэ япхыгэу мазэ къес ахьщэ 1эпилэгэу япхыгээзэмрэ
лофыгэо заулэмэ яхыллагь» зыфиорэм зэхъокыныгэхэр фэшыгээнхэм фэгээхыгь

УФ-М И Правительствэ 2022-рэ ильэсийн түгээгээзэм и 16-м ышыгээ унашьоу N 2330-рэ зытетэу «Сабыир кызыэрхьурэмрэ зэралдурэмрэ япхыгэу мазэ къес ахьщэ 1эпилэгэу япхыгээзэмрэ шыклем яхыллагь» зыфиорэм диштэу унашьоо сэши:

I. АР-М И ЛЫШХЭ 2022-рэ ильэсийн түгээгээзэм и 21-м ышыгээ Указэу N 154-р зытетэу «Сабыир кызыэрхьурэмрэ зэралдурэмрэ япхыгэу мазэ къес ахьщэ 1эпилэгэу япхыгээзэмрэ шыклем яхыллагь» зыфиорэм (АР-М ихэбзэгээцугэ зэхэуягэхэр, 2022, N 12) мыш фэдээ зэхъокыныгэхэр фэшыгээнхэм:

I) а I-рэ пунктым:

а) иа I-рэ подpunkt хэт гущыгэхэу «(УФ-М ихэбзэгээцугэ зэхэуягэхэр, 1995, N 21, 48; 1996, N 26, 49; 1997, N 1; 1998, N 30, 31; 1999, N 29; 2000, N 29, 33; 2001, N 23, 53; 2002, N 30; 2004, N 35; 2005, N 1, 52; 2006, N 50; 2007, N 44; 2008, N 9, 29, 30, 52; 2009, N 30; 2011, N 2; 2012, N 1, 37; 2013, N 1, 52; 2020, N 1)» зыфиорэр гущыгэхэу «(кызыклем яхыллагь» зыфиорэмкэ зэблэхьогээнхэм;

б) я 3-рэ подpunkt хэт гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу япхыгээзэмрэ шыклем яхыллагь» зыфиорэр гущыгэхэу «(кызыклем яхыллагь» зыфиорэмкэ зэблэхьогээнхэм;

«Ахьщэ 1эпилэгэу мазэ къес къакиэхьанэ зэргээнэфагьем яхыллагь» зыфиорэр гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу япхыгээзэмрэ шыклем яхыллагь» зыфиорэмкэ зэблэхьогээнхэм;

2) я 4-рэ пунктым хэт гущыгэхэу «(УФ-М ихэбзэгээцугэ зэхэуягэхэр, 2010, N 31; 2011, N 15, 27, 29, 30, 49; 2012, N 31; 2013, N 14, 27, 30, 51, 52; 2014, N 26, 30, 49; 2015, N 1, 10, 29; 2016, N 7, 27; 2017, N 1, 31, 50; 2018, N 1, 9, 17, 18, 24, 27, 30, 31; 2019, N 14, 52; 2020, N 9, 31; 2021, N 1, 27, 52; 2022, N 1)» зыфиорэр гущыгэхэу «(кызыклем яхыллагь» зыфиорэмкэ зэблэхьогээнхэм;

3) гуадзэм:

а) ия 4-рэ пункт хэт гущыгэхэу «(УФ-М ихэбзэгээцугэ зэхэуягэхэр, 1997, N 43; 2000, N 22; 2004, N 35; 2009, N 30; 2011, N 49; 2012, N 50; 2018, N 1, 31; 2019, N 14; 2021, N 1, 50); «Правовой информациемкэ официальнэ интернет-порталыр» (pravo.gov.ru), 2022, тагээгээзэм» зыфиорэр гущыгэхэу «(кызыклем яхыллагь» зыфиорэмкэ зэблэхьогээнхэм;

б) я 14-рэ пунктым хэт гущыгэу «къараты» зыфиорэр гущыгэу «афагъянафа» зыфиорэмкэ зэблэхьогээнхэм;

в) я 15-рэ пунктым хэт гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу къафагъянафэнэ засыгагъазэр мэж мээ 12 зытэ шлэклем» зыфиорэр гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу къафагъянафэнэ засыгагъазэр мэж мээ 12 зытэ шлэклем» зыфиорэр гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу яхыллагь» зыфиорэм зэхъокыныгэхэр фэдээ зэхэуягэхэр, 2012, N 19; 2017, N 43; 2018, N 46; 2019, N 12, 48)» зыфиорэр гущыгэхэу «(кызыклем яхыллагь» зыфиорэмкэ зэблэхьогээнхэм;

г) я 16-рэ пунктым хэт гущыгэхэу «(УФ-М ихэбзэгээцугэ зэхэуягэхэр, 2012, N 19; 2017, N 43; 2018, N 46; 2019, N 12, 48)» зыфиорэр гущыгэхэу «(кызыклем яхыллагь» зыфиорэмкэ зэблэхьогээнхэм;

д) я 22-рэ пунктым ия 2-рэ подpunkt хэт гущыгэхэу «(УФ-М ихэбзэгээцугэ зэхэуягэхэр, 2010, N 31; 2011, N 15, 27, 29, 30, 49; 2012, N 31; 2013, N

14, 27, 30, 51, 52; 2014, N 26, 30, 49; 2015, N 1, 10, 29; 2016, N 7, 27; 2017, N 1, 31, 50; 2018, N 1, 9, 17, 18, 24, 27, 30, 31; 2019, N 14, 52; 2020, N 9, 31; 2021, N 1, 27, 52; 2022, N 1)» зыфиорэр гущыгэхэу «(кызыклем яхыллагь» зыфиорэмкэ зэблэхьогээнхэм;

е) я 30-рэ пунктым хэт гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу ятагъянафэр» зыфиорэр гущыгэхэу «(мы Шыклем яя 80-рэ пункт къыщыдэлъятахъэр хэмийтхэу)» зыфиорэр гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу ятагъянафэр» зыфиорэр гущыгэхэу;

ж) я 31-рэ пунктым хэт гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу ятагъянафэр» зыфиорэр гущыгэхэу «(мы Шыклем яя 80-рэ пункт къыщыдэлъятахъэр хэмийтхэу)» зыфиорэр гущыгэхэу;

з) я 34-рэ пунктым хэт гущыгэхэу «(УФ-М ихэбзэгээцугэ зэхэуягэхэр, 2011, N 2; 2012, N 1, 37; 2013, N 1, 52; 2020, N 1)» зыфиорэр гущыгэхэу «(кызыклем яхыллагь» зыфиорэмкэ зэблэхьогээнхэм;

и) я 36-рэ пунктым:

— ия 8-рэ подpunkt:

иапэрэ абзац хэт гущыгэхэу «ызышанэм яхыллагь» зыфиорэр гущыгэхэу «ызышанэм яхыллагь» зыфиорэмкэ зэблэхьогээнхэм;

абзацэу «а»-м хэт гущыгэхэу «УФ-М ишьольыр е муниципальнэ образованием иуполномоченне къулыкъу» зыфиорэр гущыгэхэу «АР-М игээцэкило хабээ иуполномоченне къулыкъу е муниципальнэ образованием иуполномоченне къулыкъу» зыфиорэр гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу ятагъянафэр» зэблэхьогээнхэм;

абзацэу «б»-м хэт гущыгэхэу «УФ-М ишьольыр е муниципальнэ образованием иуполномоченне къулыкъу» зыфиорэр гущыгэхэу «уполномоченне къулыкъу» зыфиорэр гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу ятагъянафэр» зэблэхьогээнхэм;

абзацэу «д»-м хэт гущыгэхэу «УФ-М ишьольыр е муниципальнэ образованием иуполномоченне къулыкъу» зыфиорэр гущыгэхэу «уполномоченне къулыкъу» зыфиорэр гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу ятагъянафэр» зэблэхьогээнхэм;

абзацэу «е»-р мыш тетэу къэтигээнэу:

«е) чыгу яхыллагь (чыгу яхыллагь) (мэккүмэш мэхъянэ зиэ чыгу яхыллагь 2002-рэ ильэсийн бэдээгэгэй и 24-м аштэгэе Федеральнэ законэу N 101-р зытетэу «мэккүмэш мэхъянэ зиэ чыгу яхыллагь зэргээфедэхэрэх яхыллагь» зыфиорэм диштэу агъэпсэуялхъэрэх яхыллагь, къэралыгъо социальнэ 1эпилэгэу янагъом ягъягээтигээнэ тегъэпсихъягъо яхыллагь зыфиорэмкэ зэблэхьогээнхэм;

абзацэу «а»-м хэт гущыгэхэу «УФ-М ишьольыр е муниципальнэ образованием иуполномоченне къулыкъу» зыфиорэр гущыгэхэу «уполномоченне къулыкъу» зыфиорэр гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу ятагъянафэр» зэблэхьогээнхэм;

абзацэу «б»-м хэт гущыгэхэу «УФ-М ишьольыр е муниципальнэ образованием иуполномоченне къулыкъу» зыфиорэр гущыгэхэу «уполномоченне къулыкъу» зыфиорэр гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу ятагъянафэр» зэблэхьогээнхэм;

абзацэу «д»-м хэт гущыгэхэу «УФ-М ишьольыр е муниципальнэ образованием иуполномоченне къулыкъу» зыфиорэр гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу ятагъянафэр» зэблэхьогээнхэм;

абзацэу «е»-р мыш тетэу къэтигээнэу:

«е) чыгу яхыллагь (чыгу яхыллагь) (мэккүмэш мэхъянэ зиэ чыгу яхыллагь 2002-рэ ильэсийн бэдээгэгэй и 24-м аштэгэе Федеральнэ законэу N 101-р зытетэу «мэккүмэш мэхъянэ зиэ чыгу яхыллагь зэргээфедэхэрэх яхыллагь» зыфиорэм диштэу агъэпсэуялхъэрэх яхыллагь, къэралыгъо социальнэ 1эпилэгэу янагъом ягъягээтигээнэ тегъэпсихъягъо яхыллагь зыфиорэмкэ зэблэхьогээнхэм;

абзацэу «а»-м хэт гущыгэхэу «УФ-М ишьольыр е муниципальнэ образованием иуполномоченне къулыкъу» зыфиорэр гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу ятагъянафэр» зэблэхьогээнхэм;

абзацэу «б»-м хэт гущыгэхэу «УФ-М ишьольыр е муниципальнэ образованием иуполномоченне къулыкъу» зыфиорэр гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу ятагъянафэр» зэблэхьогээнхэм;

абзацэу «д»-м хэт гущыгэхэу «УФ-М ишьольыр е муниципальнэ образованием иуполномоченне къулыкъу» зыфиорэр гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу ятагъянафэр» зэблэхьогээнхэм;

абзацэу «е»-р мыш тетэу къэтигээнэу:

«е) чыгу яхыллагь (чыгу яхыллагь) (мэккүмэш мэхъянэ зиэ чыгу яхыллагь 2002-рэ ильэсийн бэдээгэгэй и 24-м аштэгэе Федеральнэ законэу N 101-р зытетэу «мэккүмэш мэхъянэ зиэ чыгу яхыллагь зэргээфедэхэрэх яхыллагь» зыфиорэм диштэу агъэпсэуялхъэрэх яхыллагь, къэралыгъо социальнэ 1эпилэгэу янагъом ягъягээтигээнэ тегъэпсихъягъо яхыллагь зыфиорэмкэ зэблэхьогээнхэм;

абзацэу «а»-м хэт гущыгэхэу «УФ-М ишьольыр е муниципальнэ образованием иуполномоченне къулыкъу» зыфиорэр гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу ятагъянафэр» зэблэхьогээнхэм;

абзацэу «б»-м хэт гущыгэхэу «УФ-М ишьольыр е муниципальнэ образованием иуполномоченне къулыкъу» зыфиорэр гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу ятагъянафэр» зэблэхьогээнхэм;

абзацэу «д»-м хэт гущыгэхэу «УФ-М ишьольыр е муниципальнэ образованием иуполномоченне къулыкъу» зыфиорэр гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу ятагъянафэр» зэблэхьогээнхэм;

«Зыныбжь ильэс 18-м нэмисыгъэ къэлэцыкхэхэу анаэ зытырагъятахъэрэм банкхэм къащыфызэуяхырэ номенальнэ счетхэм мылькоу арлыым техъорэ ахьщэр хальтыэрэп;»;

— я II-рэ подpunktym:

иабзацэу «г»-м хэт гущыгэхэу «(УФ-М ихэбзэгээцугэ зэхэуягэхэр, 2013, N 9; 2015, N 1; 2019, N 10)» зыфиорэр гущыгэхэу «къыклем яхыллагь» зыфиорэмкэ зэблэхьогээнхэм;

иабзацэу «д»-м хэт гущыгэхэу «(УФ-М ихэбзэгээцугэ зэхэуягэхэр, 2007, N 1; 2008, N 20; 2013, N 9; 2015, N 1)» зыфиорэр гущыгэхэу «къыклем яхыллагь» зыфиорэмкэ зэблэхьогээнхэм;

иабзацэу «з»-м хэт гущыгэхэу «къэрэгүүхэм къагъятуунэштыгъэх» зыфиорэр гущыгэхэу «е унэм имыклем яхыллагь» зыфиорэр гущыгэхэу;

иабзацэу «3»-м хэт гущыгэхэу «къэрэгүүхэм къагъятуунэштыгъэх» зыфиорэр гущыгэхэу «е унэм имыклем яхыллагь» зыфиорэмкэ зэблэхьогээнхэм;

— я I2-рэ подpunktym мыш тетэу къэтигээнхэм:

«I2) мы Шыклем ия 6-рэ, ия 8-рэ пункtxэм адштэу мазэ къес аратынэ агъянэфэрэх ахьщэр социальнэ ахьщэ 1эпилэгэум нахь нахь makl;»;

— я I3-рэ подpunktym хэт гущыгэхэу «ахьщэ 1эпилэгэу ятагъянафэр» зыфиорэмкэ зэблэхьогээнхэм;

«I3) лъээд тхылтыр алэкзээгъягъэхэй эмэгээдээдээдээдээдээдээдэ

